

Motion till riksdagen 2019/20:3332

av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Förslag till anslagsfördelning

Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Tabell 1 Moderaternas förslag till anslag för 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	120 808 984	+16 202 000
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	4 600 438	
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	8 150	
1:4 Stöd med anledning av flyktingsituationen	3 000 000	
Summa	128 417 572	+16 202 000

Politikens inriktning

Inledning

Sverige ska ha en välfärd att lita på – oavsett var i livet man befinner sig eller var i landet man bor. Kommunernas kostnader ökar. Det är naturliga konsekvenser av en åldrande befolkning men är också kopplat till det stora flyktingmottagandet. Äldreomsorg, skolor och förskolor behöver fler medarbetare. Samtidigt som kommunerna under kommande år behöver ökade resurser för att klara välfärdsåtagandet så behöver de också jobba på att förbättra integrationen och att få ner bidragskostnaderna.

När det gäller tillskotten, efter år 2019, så kommer de därför att behöva villkoras så att alla kommuner använder pengarna mer effektivt och framförallt minskar bidragskostnader och förbättrar integrationen. Det är viktigt att det kontinuerligt sker effektivisering i den kommunala verksamheten, men det är också uppenbart att kommunsektorn i detta läge behöver ökade resurser och att staten har möjlighet att tillföra resurser.

Staten gör betydande resurstillskott till kommunerna varje år. Det görs dels som riktade statsbidrag och kostnadsersättningar när staten fattar beslut om exempelvis mindre barngrupper i förskolan eller för kostnader för nyanlända. Totalt omfattade dessa statsbidrag 108 miljarder kronor 2019. Dessutom ger staten kommunerna generella statsbidrag baserat på befolkningsammansättningen. Detta görs både för att stärka kommunernas ekonomi generellt, exempelvis under finanskrisen 2008–2010, men också för ersättning till kommunerna för statliga regelförändringar, exempelvis sänkt pensionärsskatt som minskar kommunernas intäkter. Dessa statsbidrag omfattade 111 miljarder kronor 2019.

1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Staten gör betydande resurstillskott till kommunerna varje år. Generella statsbidrag ger stabila planeringsförutsättningar och skapar långsiktighet och utrymme för effektivisering, utveckling och förnyelse. Dessutom minskar särskilt mindre kommuners behov av att ägna resurser åt att söka, följa upp och återrapportera riktade statsbidrag.

Riktade statsbidrag skapar också en ryckighet eftersom de oftast är tillfälliga. Efter den stora flyktingvågen 2015 ökade de riktade statsbidragen till kommunerna för att ta hand om nyanlända. Dessa bidrag tar nu slut vilket minskar resurserna till kommunerna. Trots ökade behov var därför antalet anställda i kommunsektorn i augusti det lägsta sedan januari 2018, och nedgången i sysselsättning totalt beror i hög grad på sjunkande sysselsättning i kommunsektorn. Med en mer långsiktig finansiering hade det inte behövt ske.

De generella statsbidragen har också vuxit långsammare under nuvarande regering. Ökningstakten halverades nästan under mandatperioden 2014 till 2018 jämfört med mandatperioden 2010 till 2014 då den gick från 11,3 miljarder kronor till 6,1 miljarder kronor.

I Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019 höjdes dock anslagen med 3,5 miljarder kronor 2019 och ytterligare 3,5 miljarder kr 2020 och 2021. Den nuvarande regeringen har låtit dessa satsningar ligga kvar och kallar det för egna tillskott. Det är dock tydligt, bland annat från reformtabellen i budgetpropositionens

finansplan, att det inte är fråga om några nya tillskott som tagit reformutrymmet i anspråk.

Ökade statsbidrag för att motverka skattehöjningar och nedskärningar

Tillskotten i Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019 var viktiga att göra och det är bra att regeringen också ställer sig bakom dem. Det har dock blivit allt mer uppenbart att kommunernas behov är betydligt större än så. Moderaterna ökar därför anslaget och de generella statsbidragen med 14,2 miljarder kronor vilket är 9,2 miljarder kronor utöver den höjning som beslutades i Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019. Ökningen skulle, om den blev verklighet, bli en av de största ökningarna av de generella resurserna till kommunerna någonsin.

Moderaterna vill motverka att Sverige går in i en lågkonjunktur med ständigt ökande kommunalskatter. För att få till ett skattehöjjarstopp och över tid säkerställa att arbetslinjen inte ska undermineras är det uppenbart att staten behöver ta ett större ansvar för den svenska välfärden. Det ställer också krav på att Sveriges kommuner och regioner ökar ansträngningarna för att välfärd i alla lägen ska gå före bidrag.

Den ökning som Moderaterna föreslår består av två delar. Först och främst ökas de generella statsbidragen med 9,3 miljarder kronor. Dessutom omvandlas 7 riktade statsbidrag till generella statsbidrag. Istället för att staten ska bestämma hur dessa medel ska användas och till vem de ska gå och kräva detaljerade återrapporteringar skulle kommunerna själva få bestämma över dessa totalt 4,9 miljarder kronor.

Totalt innebär det en ökning av resurserna till vård, skola och omsorg (utgiftsområdena 9, 16 och 25) med 3,2 miljarder kronor jämfört med regeringens budget. Det är möjligt eftersom vi prioriterar hårt i statens budget och även gör vissa skattehöjningar.

Ökningen 2020 följs sedan upp med att de samlade resursökningarna för 2021 blir 19,8 miljarder kronor, och för 2022 blir de samlade resursökningarna 24,5 miljarder kronor.

Krav på att sätta välfärd före bidrag

I takt med att de demografiska utmaningarna blir allt större tar staten ett ökande ansvar för välfärdens finansiering. Därmed blir också behovet av att säkerställa att alla delar av den offentliga sektorn prioriterar sina resurser och vidtar åtgärder för att hålla nere kostnaderna större.

Om alla kommuner jobbade på samma sätt som exempelvis Sundbyberg och Växjö skulle bidragskostnaderna i kommunerna minska med minst en miljard kronor. Under denna mandatperiod kommer en stor del av de människor som kom 2014–2016 ha gått igenom etableringsfasen. De som inte lyckats få jobb kommer i stor utsträckning vara beroende av försörjningsstöd. Kostnaderna för försörjningsstödet riskerar därför öka kraftigt, vilket ökar behovet av en reform av försörjningsstödet och hur det hanteras. Detta kan delvis göras via lagstiftning, men i slutändan kommer lägre bidragskostnader vara beroende av kommunernas arbete.

De åtgärder som åtminstone bör genomföras för att ta del av de villkorade resurserna till välfärden är:

- Kommunen inför en restriktivitetsnorm i försörjningsstödet, alltså att inga ytterliga medel utöver riksnormen ges.

- Det ska också ställas aktivitetskrav på heltid för den som tar emot försörjningsstöd.
- Kommunen ska inte ge försörjningsstöd till personer som vistas i Sverige illegalt.
- Hembesök används i högre grad för att stävja bidragsfusk. Krav på jämställda utbetalningar till män och kvinnor bör också övervägas.
- I dag går det att ansöka om akut nödbistånd via ombud vilket riskerar att leda till fusk. Därför ska det ställas krav på att den sökande medverkar personligen vid ansökan om akut nödbistånd.

Ett stort ansvar för integrationen av nyanlända ligger hos kommunerna. Moderaterna genomför ett stort antal reformer för att förbättra integrationen, men kommunernas agerande är också centralt. Därför kommer det att ställas krav på att kommunerna bör förbättra sin resultatstyrning vad gäller språkundervisningen och se till att fler får börja sfi snabbare. Vidare avvisar Moderaterna regeringens anslagsökning till förmån för våra egna förslag på anslagsökning.

Ekonomiska regleringar

Utöver tillskottet av generella statsbidrag samt omläggning av riktade statsbidrag till generella ökar Moderaterna anslag 1:1 mot bakgrund av följande förslag: ökad undervisningstid (1 h/dag), kortat aktivitetsstöd samt utökad lovskola.

Kompensera kommunerna för sänkt skatt för pensionärer

Moderaterna avvisar regeringens anslagsökning för kompensation för sänkt skatt för pensionärer till förmån för vårt egna mer generösa förslag. Till följd av Moderaternas förslag till sänkt skatt för pensionärer kompenseras kommunerna och anslaget ökas därmed med 8,8 miljarder kronor 2020–2022.

Elisabeth Svantesson (M)

Edward Riedl (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Jan Ericson (M)

Sofia Westergren (M)